

Nec à quo scripta sit haec, nec ad quem, satis liquet: stylus Augustinum magis respicit, quam Hieronymum.

AD AUGUSTINUM.

CUM * in urbe Leges anteriori tempore commesssem: nimium sum contristatus, quod te totum ibidem minime potui reperire. Inveni enim te medium, & ut ita dicam, partem animae tuae: Severum charissimum, de quo ex parte gravissus sum. Perfectè enim gauderem, si te totum invenirem. Unde ex parte qua te repereram gratulabar, & propter partem tuam, quam nequaquam cernebam, omnibus modis contristabar. Proinde dixi animae meae: Quare tristis es, & quare conturbas me? Spera in Deo, & faciet praesentem amicum quem diligis. Unde confido in Domino & spero, quod me faciet de tua visione gratulari. O si oculis cerni dilectio posset, profecto videres, quanta apud te nostra esset dilectio. Aut enim aequiparans dilectioni tuae, magnum tibi afferret gaudium: aut si major esset, magnum tibi afferret imitationis studium. Ergo quia in Domino te diligo, dilige diligentem. Et ut ceteri tecum diligant, per Ecclesiasticam auctoritatem hortare. Nam quod petis in literis tuis, ut ego pro te orem: id rectè facerem, si ego ipse à peccatis liber essem, ut pro aliis liceret orare. Et ideo te admoneo, ut orationes assiduas animi tui pro me emittas ad Dominum: & memor professionis, illam ante oculos tuos constituas diem, in qua iustus ab auditu malo non timebit: & ideo iustus non timebit, quia non audiet, Vade in ignem aeternum. Sed veni benedicte patris mei, percipe regnum. Ad quod nos perducat, qui vivit & regnat in saecula saeculorum. Amen.

SCHOLIUM.

* Cum in urbe Leges Legi sunt in Pannonia, quae finitima est patriae Hieronymi. Lege est in Africa. Unde magis videbitur esse scripta ab Augustino.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Idem & hic stylus, idem pedus, eadem insania, semper sui similis est, quocumque titulo personatus prodeat huius actor fabula. Quid si hic rabula valuisse literis & eloquentia, quibus ludibris orbem impleset universum? Nunc ob insignem infantiam, nulli potest imponere, nisi sit Morycho stultior, aut nisi quis ultro falli cupiat. Reicienda sunt à Christianis huiusmodi fabulamenta. Quod si quid etiam tolerandum est ad exemplum pietatis confilium, artificem volo, non huiusmodi rabulam, nulli rei, nisi perdenis charis natum.

CYRILLI EPISCOPI JEROSOLYMITANI
de miraculis Hieronymi ad sanctum Augustinum
Episcopum Hipponensem.

VENERABILI viro, Episcoporum eximio, Augustino Hipponensi praesuli, Cyrillus Jerosolymitanus Pontifex, & omnium sacerdotum infimus: illius sequi vestigia, & in terra sanctitas radiare non cessat, illius scilicet Hieronymi gloriosi, cuius memoria erit in benedictione in saeculum saeculi. Qui quantus sit, & tu similiter bene nosti: ejus usus maxime colloquii & doctrinis: de quo me velle differere, cum sim reprobis in toto & indignus, quasi reputo audaciam. Sed tamen quia tua me cogit dilectio, ut aliqua tibi scribam de prodigiis hominibus insuetis, quae per illum in diebus nostris fecit Dominus: ut eum celebrem mundo faceret, & cunctis hominibus gloriosum: tuis confusus orationibus opus aggrediar, ut tua poscit devotio, & breviloquio perstringam de multis pauca. Gloriosum huius viri obitum, visionemque meam: necnon & miracula tunc temporis peracta, te nosse non ambigo.

Nam vir utique reverendus, & memoriae oblivioni non dandus, Eusebius nobilis Cremonensis ejus discipulus: in quo magistri refulsit sanctitas & doctrina: cuius sapientiam, probitatem, & excellentiam non ignoras: qui postbiennium

à nostrae mortalitatis miseria ereptus, suam praedilectissimum magistrum Hieronymum in caeli patriam est secutus: ut nobis indicant ejus crebra miracula: de quibus etiam inferius aliquantulum pertractabo: Reverendo Patri Damaso Portuensi Episcopo, & Theodosio Romanorum Senatori, ejus fratri Severo probissimo viro, Eustochio sanctissimae mulieri, & tibi & multis aliis, quos sigillatim nominari non eget: tunc temporis per suas literas totius ejus obitus seriem intimavit. Unde amplius ea quae nosti, reiterare esset superfluum, & dicendorum impedimentum. His ergo omissis, ad eisdem quae non cessant continuè clarere miracula, nosser se stylus vertat: ut tua poscit devotio. Et primò ab Eusebio viro sanctissimo, eisdem Hieronymi sanctissimi discipulo sumat initium.

Post obitum gloriosissimi Hieronymi, quaedam haeresis inter Graecos, id est, secta surrexit: quae ad Latinos ulque devenit: quae suis nefandis nominari non eget: quod animae beatorum usque ad universalis iudicii diem, in quo eorum corporibus erant iterum conjungendae, visione & cognitione divina, in qua tota consistit beatitudo sanctorum, privabuntur: & damnatorum animae similiter usque ad diem illum, nullis cruciabuntur poenis. Quorum ratio talis erat: Sicut anima cum corpore meruit vel peccavit: ita cum corpore praemia recipit, sive poenas. Asserebant etiam illius sectae nequissimi, nullum fore purgatorii locum: in quo animae quae nondum de suis peccatis in mundo plenam egissent poenitentiam, purgarentur. Quae quidem secta pestifera crebrescente, tantus in nos dolor irruit: ut nos amplius pigeret vivere. Quocirca meis cunctis suffraganeis Episcopis, & aliis viris Catholicis convocatis, eis jejunia & orationes indixi: ut suam sic agitari fidem, divina non permitteret bonitas. Mira res, & fortè huic similis nunquam visa: Tribus expletis diebus jejuniorum & orationum, subsequenti nocte gloriosus Hieronymus, suo praedilectissimo filio Eusebio orationibus incumbenti manifestè apparet, benignaque eum allocutione confortans, ei dixit in hac secta pestifera minime formidandum, cum sibi finis jam ponendus erat.

Quem Eusebius nimio fulgentem splendore, ita ut eum oculus humanus aspicere non valeret, intuitus, quasi de gravi somno evigilans, dulces per oculos fundens lachrymas, ita ut penè vocem formare non posset: quantum poterat, clamare cepit: Pater meus Hieronymus es? Quare meam societatem spernis? Certe teneam te, nec dimittam: nec sine tuo quem dilexisti filio, gradieris. Ad quem gloriosus Hieronymus: Non te fili dilectissime deseram. Confortare, vicesimo namque die me sequeris, & simul in gaudio permanebimus sine fine: Sed Cyrillo cunctisque fratribus nuncia: ut crastina die juxta praesepe Domini, ubi meum quiescit corpus, omnes in unum conveniant, tam Catholici, quam etiam illius sectae viri. Et tu trium hominum, qui in hac sunt urbe, hac nocte defuncti cadavera inhumata, in locum in quo meum est humatum corpus facies deportari: super quibus sacrum quo utebar pones, & statim vita pristina redditi, hanc radicem haeresim extirpabunt. Cui valedicens gloriosus Hieronymus, disparuit.

Mane autem factò, ad me, qui Bethleem tunc eram, venerabilis Eusebius veniens, cuncta quae viderat, enarravit. Quo immensas creatori gratias agens, & glorioso Hieronymo omnibus in praedicto loco, in quo pro nobis de intemerata virgine Salvator natus est, & ubi etiam sacratissimum Hieronymi cadaver humatum est congregatis, praedictorum defunctorum cadavera deferri fecit. O mira erga homines Dei miseratio & dispensatio! Quot modis in se sperantes scit juvare: quantis & quot honoribus suos exaltat sanctos! Fiebat interea ab illius sectae cultoribus derisio: credentibus quod fore exinanita manus Domini.

Laxetur itaque omnis fidelium certus: & Deo in voce exultationis psallant, quando suscipimus misericordiam in medio templi sui. Accedens namque vir venerabilis Eusebius ad singulorum cadavera: flexis genibus manibusque in caelum extensis, cunctis audientibus sic oravit: Deus, cui nihil est impossibile, nihil grave, invicta fortitudinis & virtutis: qui facis miracula magna solus, & nullum in te sperantium spernis: nunc preces tuorum exaudi fidelium: & ut tua, quam dedisti, fides intemerata inviolataque per saecula maneat: ac etiam ut horum error appareat: per merita & intercessionem gloriosi tui Hieronymi dilecti, introduce in hac cadave-

ra animas quas de ipsis egredi voluisti. Quae quidem oratione finita, singula sacco quo supra carnem gloriosus Hieronymus utebatur taggens cadavera, protinus in ea vita spirituum introduxit. Qui homines apertis oculis, omnibusque vitae signis ostensis, sunt perfectè resuscitati: & ceperunt beatorum animarum gloriam: & peccatorum poenas, tam purgatorii, quam inferni clara voce omnibus intimare.

Nam, ut mihi postmodum interroganti dixerunt, beatus Hieronymus eos conduxerat secum in paradisum, purgatorium, & infernum ut quae ibi agebantur, patefaceret universis. Sibi quae dixerat quod ad corpora redirent, & de perpetratis peccatis ibi agerent poenitentiam: quia eo die & hora qua venerabilis Eusebius migraturus erat, & ipsi morituri erant: ac etiam si bene agerent poenitentiam, cum eo gloriam adepturi: quod & factum est, ut inferius declarabo. His igitur peractis, multitudo maxima populorum tam fidelium, quam etiam illius sectae defensorum, qui ad tam grande concurrerant spectaculum, tam certum iudicium & veritatis experimentum: necnon beati Hieronymi merita egregia certentes, magnis vocibus immensas gratias referunt creatori: qui suos in se sperantes non deserit.

Et sic, Augustine charissime, pius Dominus naviculam suae fidei sacratissimae, in hujus mundi mari eructantibus malorum hominum fluctibus agitari permittit, sed minime naufragari. Quo quidem forti quae ego esto animo: viriliter age: non formides contra fidei persecutores magnanimum dimicare, sub umbra alarum tam pii patris: qui suorum fidelium preces inefficaces non sinit: dummodo tota spe & puro fiant animo. Non enim nostra nequeunt exaudiri preces, nisi cum in Deo nostra non perfectè spes consistit: vel quia petimus non petenda.

Ad ipsum ergo Dominum non tantum ore, sed toto corde clamemus dum affligimur: & ipse qui dominatur in virtute sua, & nos quotidie oculo respicit pietatis, non permittet nos tentari supra id quod possumus. Sed ne nimis devius à proposito modo gradiar, ad incepta redeam, & venerabilis Eusebii obitum explens primò: & virorum illorum trium similiter, quos resuscitados nosti, migrationem scribens: quia eadem hora sunt & die, qua Eusebius de hujus mundi & valle miseriae exempti, aliqua Hieronymi miracula de multis introducam.

Adveniente autem die quo venerabilis Eusebius à beato Hieronymo in visione, de qua supra factus sum, se migraturum scierat: die tertia praesente, languore febrium confusus valide: se super terram (magistri non immemor) nudum deferri fecit à fratribus: & singulum fratrem benigna consolatione confortavit: & ut in sancto manerent proposito, admonuit. Deinde factum quo gloriosus induebatur Hieronymus, deferri fecit, & supra se poni iussit: ordinavitque se nudum instar gloriosi magistri extra Ecclesiam in qua jacebat sanctum Hieronymi cadaver sepeliri. Post hac communionem sacratissimi corporis Jesu Christi se muniens, Domino se & beato Hieronymo commendavit: & sic per triduum locutione corporali & visione privatus, circumstantibus fratribus alternatim psalterium, Passiones Domini & alia sacra continuè legentibus, jacuit. Durum quippe & cunctis rectè in mundo degentibus formidabile hoc quod narro.

Die autem quo moriturus erat, per duas horas ante animae beatae exitum, venerabilis Eusebius tam terribiles actus cepit peragere, quod circumstantes monachi pavore perterriti, velut amentes in terra jacerent. Nam quandoque transversis oculis, manibus junctis, facie terribili, voceque dura quasi sevens clamabat: Non faciam, non faciam: mentiris, mentiris. Post haec ad terram rediens, faciem firmabat in terram quantum potuit, clamans: Adjutate me fratres ne peream. Quod monachi videntes, lachrymantibus & trementes, eum interrogaverunt: Quid habes pater? Ad quos ille: Non videtis demonum agmina, quae me debellare cupiunt? Et illi: Quid te facturum volebant, cum dicebas: Non faciam? Et ille: Conantur namque ut divini nominis blasphemus inveniar: & ideo hoc me non facere clamabam. Et illi: Quare patrem faciem abscondebas in terram? Et ille: Ne ejus aspectum cernerem, qui tam turpis & terribilis est, quod omnes penè formidines quae in mundo sunt, respectu ejus nihil sunt.

Inter haec verba actus priores reiterans, sic ad extremam horam usque devenit. Fratres autem qui astabant, pavore

& dolore perterriti, velut mortui stabant, quid facerent, nescientes. Gloriosus Deus in sanctis suis, mirabilis in maiestate sua, benignus, & se amantibus misericors: sanctos suos non derelinquit in tempore necessitatis. Ad extremam namque horam venerabili Eusebio praeveniens, gloriosus Hieronymus apparuit, eum benignè confortans. Cujus adventu omnis illa demonum turba quasi infinita, ejus timore perterrita, ab eo velut fumus evanuit: ut plures testantur monachi, qui propriis oculis dispensatione divina se hoc vidisse dicunt. Sed hoc magis approbatur: nam omnes circumstantes audierunt has ab Eusebio voces: Unde venis pater? Quare tantum moratus es? Cui subito cunctis audientibus, alia vox respondit: Expecta fili, ne formides: quia te non deseram, quem tantum diligo.

Qua audita voce, brevi inde decursa morula, venerabilis Eusebius expiravit. Quae quidem hora & illi tres qui resuscitati sunt, migrare: & (ut puto) cum Eusebio ad aeterna gaudia pervenerunt. Nam per illos omnes viginti dies, quibus postquam (ut nosti) resuscitati sunt, se in tanta poenitentia tradiderunt, quod sine dubio aeterna beatitudine potantur & praemiantur. Silentio praetermittendum nequaquam puto, quae ab eisdem tribus viris per illos dies, quibus vixerunt didici. Continuè toto hoc tempore cum aliquo eorum secreta vitae illius, quam post hanc brevem & momentaneam expectamus, rimari cupiens, alteram diem ducens ad vesperam. Sed quamvis multa ab eisdem didicerim: tamen ad praesens brevitatis causa quaedam tantum referam: cetera vero alias ea dicturus omittam. Quadam vice ad unum eorum me ivisse contigit: quem durè lachrymantem, nec meis verbis consolationem aliquam admittentem comperiens, tanti fletus causam ab eo cepti inquirere. Qui pluries de hoc à me interrogatus, nec tamen ad interrogata respondens: tandem meis coactus importunitatibus, sic respondit: Si quae pridie sum expertus, non ignorares, tibi inesse semper causa fletus.

Ad quem ego: Quae ut quae vidisti, edisseras. Tunc ille paulisper tacens, dixit: Quales credis poenas & tormenta: non solum damnatis, sed etiam in purgatorio existentibus, preparari? Ad quem ego: De incertis quae vera potest proferri sententia? Ut enim puto, nostris quibus affligimur poenis, aequari non possunt. Ad quod ille: Si omnes quae in mundo cogitari possunt poenae, tormenta, afflictiones, minori quae illic habentur poenae & tormento comparentur, solatia erunt. Mallet enim quilibet videntium (si illas experientia nosceret poenas) usque ad finem mundi, omnibus his simul sine remedio cruciari poenis: quas omnes homines ab Adam hucusque sigillatim pertulerunt, quam uno die in inferno, sive purgatorio minori quae illic habetur poena, torqueri. Et ideo si causam mei fletus interrogas, timor poenarum est, quae peccatoribus iuste dantur. Scio namque me erga Deum meum peccasse: & ipsum iustum fore non dubito.

Qua de re non mireris, si plango, cum potius si non plangerem, vehementer admirari deberes: sed potius admirare, quare homines qui se mori non dubitant (saltem aliorum experimento) tanta hic securitate vivunt: nec tantas cogitant evadere poenas. Ad haec dolore tactus intrinsecus, ita ut vix verba formare possem, dixi: Heu quid audio? Sed quae, in quo tormenta differunt infernalis ab his quae sunt in purgatorio, dicas. Et ille: Nihil inter se differunt: quia eadem sunt magnitudine, poenae purgatorii & inferni. Sed unum est quo differre possunt: quia infernales finem non expectant, sed augmentum: scilicet in iudicii universalis die, quando corpora ibidem cruciabuntur cum animabus: & purgatorii poenae sunt cum fine. Nam post expletam poenitentiam inde exempti, gaudii beatissimis perfertur.

Ad haec ego: Sunt omnibus in purgatorio existentibus, aequalia tormenta, vel diversa? Ad haec ille: Diversa quidem. In aliquibus majora, aliquibusve leviora, juxta magnitudinem peccatorum. Nam in patria etiam beatorum omnes animae gloriae divinam contemplantur speciem: in quo omnis consistit gloria. Quae quamvis singulari tanta habeant gaudia, quanta velle vel cogitare possunt: tamen gaudii non sunt pares: quia majora haec possidet, minor illa, juxta opera quae fecerunt. Sed si tibi aliqua ex hoc oriatur admiratio, ut sanctis possit inesse diversitas gaudiorum, quorum causa est solus ipse Deus: in quo nulla potuit un-

quam esse diversitas: solutio satis patet. Nam cum divina contemplatio & cognitio, sive intelligentia, sit tota merces & gloria: in aliquo potest esse sanctorum minor, in aliquo vero major. Idcirco cum omnes simul animæ Deum sicuti est, videant & cognoscant, aliqua minus videt & intelligit: & sic minor inest sibi gloria. Aliqua vero clarius videt, & subtilius intelligit: & sic majorem possidet gloriam.

Sic etiam de illorum miserorum damnatorum pœnis dici potest: nam cum omnes animæ damnatorum in uno consistant pœnarum loco: tamen diversis cruciantur pœnis, juxta vitiorum qualitates. Tantum siquidem differt inter Christianorum, qui ibi torquentur, pœnas & paganorum, ut paganorum cruciamenta respectu eorum quæ falsi Christiani peccatores sustinent, sint quasi nulla: quamquam ineffabilia sunt, nec à viventibus cogitabilia. Et dignum est. Nam illi gratiam Dei in vanum receperunt: nec voluerunt à peccatis corrigi dum vixerunt, factis continuè vociferantibus scripturis, quas pro nihilo putaverunt.

Tum ego: horribile est, inquam, quod dicit: & utinam sedulo mortalium insisteret mentibus: ut vel tantarum pœnarum terrore à pravis cessarent, si nollent amore gloriæ. Sed quæso quid erga te pridie exente anima peractum est, breviter innotece.

Ad quod ille: Adveniente, inquit, mortis meæ hora, tanta in loco quò migraturus jacebam, nefandorum affuit spirituum multitudo, quod præ multitudine dinumerari omnino non possent: quorum species talis erat, quòd ea nil pœnosius, nilve horribilius excogitari potest. Potius enim quilibet hominum flammis ardentibus arsurum se exponeret, quam eorum formarum ictu oculi visione potiri. Quid ad me venientes? omnia quæcumque perpetravi opera contra Deum, ad meam memoriam revocabant: suadentes mihi ut amplius divinam misericordiam, quam tam graviter offenderam, non sperarem. Et certe noveris quòd nisi divina miseratio me adjuvisset, eis resistere non valuissem. Nam dum omni vigore spiritus destitutus, eorum verbis Paulum assentire: gloriosus affuit Hieronymus, magno vallatus agmine angelorum septies sole splendidior, me confortans. Qui ubi illos spiritus immundos fuit intuitus, me tam durè exacerbantes: valde commotus erga eos, voce terribili eis dixit: Quid ad hunc nequitiæ & omnis maledictionis spiritus venistis? nesciebatis hunc meis fore fovendum auxiliis? Protinus hunc relinquentes, abite: & vestras ab eo elongate nequitiæ, quantum distat ortus ab occasu. His illa maledictorum spirituum societas perterrita, diris ululatus & clamoribus, limen loci in quo jacebam excessit.

Tunc gloriosus Hieronymus aliquibus impetrans angelis, ne à me discederent, sed quousque reverteret, expectarent: cum cæteris angelis festinanter abscessit. Eodem quoque abeunte, angeli qui ad me custodiendum remanserant, me confortare cœpere: blanda & dulcia promittentes, si forti animo perdurarem. Inter hæc autem consolationis colloquia, hora quasi decursa: secundò beatus Hieronymus veniens, stansque in limine, velociter, inquit, venite. Tunc subito anima corpus reliquit, tam graviter & acerbè, quòd certe quantæ fuerint pressuræ & angustia, intellectu non caperet mens humana, nisi, ut ego, experientia didicisset. Si enim omnis humanorum intelligentia, quas vellet angustias & dolores æstimaret, respectu animæ dissolutionis à corpore tanquam pro nihilo computaret.

Hæc & alia non minus ardua & valde mortalibus formidanda, quæ pro longitudine, præsentis operi non inscribam, eo loquente, incipiebat claudi dies, occasu solis, quo necesse fuit quid ei post mortem contigerit non explere. Sed quia præ cæteris affectabam, sequenti die, duobus aliis cum eo infimul convocatis ad narrationis illius seriem redii, hoc cupiens ab illis etiam duobus aliis peraudire: ut trium testimonio solidius edocerer. Itaque cum hi jam dictare inciperent, sic respondi: Quanquam hæc utilia sint, nec tæderet in vacuum sapiens ipsa fari: tamen his quæ jam audivi omiffis: quæso ut quid vobis post dissolutionem corporis venerit, meo hianti detegatis animo.

Ad hoc ille qui mihi, quæ audisti, transacto narraverat die: Quod Cyrille, inquit, interrogas, non est possibile plenè fari: quoniam spiritualia nostris minime sensibus comprehenduntur. Scis namque non te exanimem fore: & tamen quid aut qualis sit anima, non agnoscis. Deum certe scis omnium esse principium & finem, à quo incipiunt omnia atque

tendant: & tamen quid sit Deus aut qualis, dum carnis istius gravissimæ corruptibile portas onus, non intelligis, nisi per speculum & in enigmate: sic etiam de angelis & cæteris incorporeis idem liquet. Cum enim multa quæ sunt nobilissima in natura, nostræ parvæ intelligentiæ defectu, intelligere non possumus: supercælestia & spiritualia omnino aliena à naturæ cognitione, quomodo intelligemus? ut dicitis, inquam, est: sed uti potes, quæso dicas. At ille: Circumloquar, inquit, id quod optas: & dicam paulominus quòd non possum. At hi qui mecum ea quæ pridie dixi, sunt experti, si ita est, testificabuntur. Mea pridie anima à corpore tot (ut supra fatum sum) pressuris & doloribus dissoluta, subito in ictu oculi ineffabiliter fuit ante Dei judicantis præsentiam deportata. Sed à quibus, & quomodo, non agnosco. Nec certe mirum: nam tunc carnis mole aggravor: tunc autem erat anima sine carne. Fuerunt etiam ibidem istorum animæ, terroribus inexcogitabilibus quid judex ageret formidantes.

Heu cur mortales nesciunt, quibus hoc eveniet quod tunc nobis? Certe si illius non foret ignorantia, toties non peccarent. Nullum, quæ toto tempore gestimus peccatorum, judicem latere potuit: imò cuncta quæ fecimus tanquam si forent præsentia, cunctis instantibus clara erant: ita ut minimum nostrorum cogitaminum, sicuti fuerat, apparebat. Considera namque quibus & quot agitabamur terroribus: hinc demonum multitudo stabat, mala testificantes quæ fecimus, locum, modum, & tempora declarantes. Hinc nosmetipsi ad ea quæ objiciebantur, nullatenus contradicere poteramus: tum quia judicem cuncta scientem, tum quia ipsum quilibet nostrum justissimum cognoscebat.

Heu quid dicam? Quam sententiam præstolabamur, ob ejus memoriam, nunc formido. Hinc inde mala undique, vindictam judici acclamabant: nec ullum penè apparebat bonum quo quid misericordie sperarem. Hinc nos dignos supplicio omnes qui aderant, exclamabant. Cùmque jam nihil deesset nisi sententiam publicari, quæ peccatoribus digna datur: ecce gloriosus Hieronymus cunctis splendidior astris, beato Joanne Baptista, summòque Apostolorum principe Petro, necnon angelorum ingenti multitudine comitatus, ad præsentis judicis thronum veniens, nostram sententiam suspendi modico temporis: nosque sibi dari ob reverentiam & devotionem quam sibi contuleramus: & propter erroris destruendi necessitatem, ut voluit, impetravit. Deinde nos secum ducens, omni illa beata vallatus societate, ubi fidelium animæ inextinguibili gloria perpetuò perfuuntur, quæ ibi gerebantur, ut redderemus testimonium, declaravit. Post hæc ad purgatorium & infernum nos deducens, non solum quæ ibi erant, indicavit: sed voluit ut pœnarum experientiam probaremus.

His igitur omnibus sic peractis, hora quæ nostra cadavera sacco quo beatus usus fuit Hieronymus, tetigit venerabilis Eusebius, idem gloriosus Hieronymus nobis imperavit, ut ad corpora rediremus: mandans ut de his quæ vidimus, testemur: promittensque nobis vicissimò die, si de perpetratis peccatis nos contingeret debita penitentiam exercere, cum beato Eusebio, qui tunc erat ex hoc saculo migraturus, gloriam finis nesciam adipisci: sicque corporibus, nostræ animæ sunt conjunctæ.

Multa siquidem, Augustine charissime, formidanda, quæ mortalium impressa mentibus, ab eisdem labentium omnium terrenorum amorem, & curam pervigilem, qua tot aberrant homines, ut puto funditus extirparent, patenter didici: quæ si his chartis imprimerem, plus cogitato opus procederet: nec essem compos scribere jam promissa. Itaque cum de proximo te expectem, visitaturum gloriosi Hieronymi reliquias: ut tuæ quas pridie recepi, literæ fatebantur: cætera quæ tunc ad meam reducere potero memoriam, declarabo.

Hæc omnia hoc sine claudam, tangens venerabilis Eusebii sepulturam: ut ad miracula redeam enarrantia, quæ superius sum pollicitus enarrare. Obiit namque Eusebii venerabilis & trium hominum prædictorum seriem, in præcedentibus quam brevius potui, inferui: quædam tibi, ut puto, affectuosa interponens. Sed prædictorum sepultura series ita patet. Mortuo namque venerabili Eusebio, plura sunt miracula cunctis visa, quæ precedentis vitæ sanctitatem testantur: quorum ad præsens duo solum dicam. Monachus quidam cuiusdam cœnobii, præ lachrymis & vigiliis privatus corporali

lumine oculorum: statim ut Eusebii corpus venerandum facie tetigit, pristina lucis gratiam est adeptus. Dæmoniæ autem quidam dum sacrum corpus ad Ecclesiam duceremus, eidem obvians, est protinus liberatus. Juxta Ecclesiam in qua gloriosi Hieronymi cadaver sanctissimum est humatum: venerabilis Eusebii corpus honore debito nudum, magistris instar sepelivimus. In cujus etiam Ecclesiæ cœmisterio, hominum illorum trium qui eadem sunt hora mortui, fuere corpora tumulata.

His ergo dictis, venerabilis Eusebii cuncta sileant, ut prægrandia & ineffabilia locum teneant prodigia eximii beati Hieronymi jam promissa. In ameno & jucundissimo siquidem mirabilium gestorum sanctissimi Hieronymi prato positus: ut lectum faciens, præcipuos & decoros miraculorum flores, ad hujus opusculi venustatem: & nostræ, posteriorumve salutis utiles pro posse legam.

Quorum omnium quid pridie erga Sabinianum hæresiarcham pestiferum (quem agnosco) peractum est, primò dicam. Sabinianus namque hæresiarcha, hereticorum fautor, duas in Christo asserens voluntates: & quod pejus est, inter se quandoque discordes: ad cuius tam inopinabilis falsitatis probationem, introducebat illud quod in Evangelio Christus dixit: Pater si fieri potest, transeat à me calix iste: eliciens ex hoc rationes gravissimas & penè inextricabiles, quòd passioem voluerit una fugere voluntate, & altera eandem coactè subire oportuerit passionem: & ex his dicebat, quòd multa Christus voluit, quæ obinere non potuit: tantum in nos doloris exercuit, quòd magnitudinem explicare nequimus. Pervertebat namque idem pestifer anguis & lupus rapax, se vestimento ovium induens, nobis commissum gregem. Et ut sciviam diri peccatoris efficacius exerceret, opusculum quoddam compilaverat: falsis probans rationibus hoc sic esse.

Quod quidem opusculum, ut fidem ei daremus, glorioso Hieronymo, totius veritatis speculo intitulaverat. Cujus falsitatis noticiam comperis, sciens tibi gloriosum Hieronymum Epistolam super hujus erroris destructione, non multum antecessi obitum edidisse: prædictum hæresiarcham cum suis discipulis, & ejusdem nequitiæ ministris, invitavi quodam domino die in Ecclesiam Jerosolymitanam ad disputandum, & suum errorem nequissimum comprobandum. Quo namque die universis meis suffraganeis Episcopis, & aliis quampluribus orthodoxis: necnon & ipso hæresiarcha cum suis nefandis discipulis in prædicta Ecclesia adunatis, disputatio à nona incepta, ad vespertas usque tenditur.

Cùm autem idem hæresiarcha contra nos opusculum ab ipso falso compositum, quod glorioso intitulabatur Hieronymo, allegaret, has tantas beati Hieronymi injurias ferre non valens bonæ memoriæ Sylvanus, sanctæ Nazareth Ecclesiæ Archiepiscopus: qui tanta beatum Hieronymum affectione animi & devotione colebat: ut si quid faceret, divinum nomen & beati Hieronymi præmittebat, unde quasi ab omnibus Hieronymus dicebatur, prædicto hæresiarchæ protinus assurrexit, dire eum increpans, quòd tot & tantas exercuisset nequitiæ.

Dum autem inter eos longa oriretur contentio, & uterque opprobria sibi invicem pro posse diceret: in fine sic ambo pariter statuerunt, quòd si usque in subsequenti die horam nonam, beatus Hieronymus hoc opus falso compositum evidenter ostenderet, prædictus hæresiarcha capite puniretur: sin autem, Archiepiscopus, quibus finitis, singuli ad propria remearent. Per totam autem noctem quisque nostrum orationibus vacabat: ut nobis in opportunitatibus auxilium eveniret à Domino, qui neminem unquam in se sperantium sprevit. Magnus Dominus & laudabilis nimis: cujus certè sapientia non est numerus.

Statuto autem die & hora lætus hæresiarcha in Ecclesiam cum suis nequitiæ filiis veniens, huc illucque discurrens: quærebat Dei servum, tanquam leo rugiens paratus eum devorare: veluti si foret Deus non intelligens, nec suorum servorum preces exaudiens. Sed tamen cum solidius se fatuus stare crederet, miserabilis cecidit. Stabat autem omnis fidelium concio in Ecclesia, quilibet sancti Hieronymi clamans nomen. Clauserat siquidem gloriosus Hieronymus aures: fingens se dormire: orationem supplicantium non intendens: ut mirabilior appareret. Ad ego totus perfusus lacrymis, stupens & admirans, cur Hieronymus sic abisset: quid deinceps accideret, expectabam.

Denique cum nil miraculi appareret, sævire cœpit hæresiarcha canina rabie: ut Sylvanus quod promiserat, jam expleret. Ad locum autem quo decollandus erat Sylvanus sanctissimus, gaudens & intrepidus, tanquam ad nuptias veniens: lachrymantes Episcopos & omnes alios Catholicos qui ad hæc concurrerant, his confortabat verbis: Exultate mecum charissimi, gaudete & nolite contristari: quoniam non derelinquit Deus sperantes in se. Si non exaudiat, plus meis jam perpetratis merui peccatis. Post hæc genua flectens, Sancte (inquit) Hieronymus adesto mihi si placet: quamquam & hoc majore sim dignus supplicio: tamen ne falsitas locum teneat, veritati succurre. Quod si fas non est ut adjuver, propitius mihi esto in hora mortis: ut gloriæ finis neque non sim expers. Hæc dicens, spiculatori collam præbuit: ut feriat, ipsum rogat. Elevat autem spiculator ensem, antistitis venerandi caput uno ictu cupiens amputare. Adest subito Hieronymus gloriosus cunctis cernentibus, manu extensa tenens ensem, Sylvano imperans ut exurgat. Deinde hæresiarcham increpans, scripturas falso compositas innuens, etque minans ab omnium evanuit oculis. Quod huic ejusque similibus utinam eveniret: confestim ut gloriosus Hieronymus disparuit, hæresiarchæ caput terram petiit à corpore detruncatum: tanquam si ense spiculatoris manus amputasset ictu uno.

Quod tam mirabile cuncti videntes qui aderant, illicò stupefacti, Deo gratias egerunt & Hieronymo glorioso, & ad veritatis tramitem hæresiarchæ discipuli rediere. Etce quantum venerabilis antistitis fiducia in Domino & beato Hieronymo fuit efficax, qui pro veritate mori minime formidavit. Exemplar certè factus est venerandus antistes cæteris Christianis. Non enim Christianus ille est, qui pro veritate mori timet. Si enim Christus pro nobis animam suam posuit, ut nos ab omni redimeret servitute: & nos pro ipso dum tempus est, animas ponere minime timeamus: quia nemo nisi legitime certans, potest coronam gloriæ obtinere.

Verùm quia de Sylvano aliquid dictum nosti, aliud quoddam non minus (ut puto) mirabile erga eum factum narro: cujus tot fuerunt testes, quot Nazareth urbs & Bethleem tenent, qui propriis oculis hoc viderunt. Serpens ille antiquus diabolus, ob suam dejectus superbiam in inferni profundum, venerandi antistitis Sylvani nimis invidens sanctitati, in eum dolis, ut callidior cunctis animantibus graviter est commotus. Qui ut virum Dei infamem redderet: quatenus qui suæ sanctitatis exemplo relevabantur ad rectæ conversationis semitas, suo casu deciderent ad pejora: Noctè quadam formam sancti viri sumens, cuidam mulieri nobilissimæ jam in stratu quiescenti apparuit: & se ad illam illicite accedere fingens, consensum sui corporis inquirebat. Ad quod perterrita mulier, viri ignorans speciem: dum se cum homine solum in thalamo cerneret, nec quid faceret, sciret: diras cœpit voces emittere, ita ut clamoribus affudit omnes excitarentur dormientes: & non solum de illa domo, sed etiam convicini. Qui omnes ad prædictæ mulieris thalamum accurrentes, quid hoc esset, interrogare pavidam mulierem.

Interea callidus serpens sub thoro se ponens, cœpit latere: qui autem occurrerant hæc audientes: quis hic homo fuerit, ubique perquirere inceperunt. Verùm illi diu percrutantes, tandem ad locum venientes, ubi pestifer latebat anguis, aliena specie occultatum hominem invenerunt. Qui eundem candelis accensis intuentes, Sylvanum Archiepiscopum crediderunt. Ad quod omnes qui aderant, stupefacti & velut amentes effecti: quasi quid agerent, quidve dicerent, ignorabant: scientes ejusdem sanctitatis nomen. Et quia hoc tam destabile inopinabileque cernebant, eum interrogaverunt: cur tantas nequitiæ perpetrasset. At ille: Quid (inquit) male feci: si mulier hæc me ad hujusmodi negotium invitavit? Quod mulier audiens, eum fore mendacem lachrymans, respondit.

Tunc ille ut homines illos erga Dei virtum ad majus odium incitaret, quatenus illum citius diffamarent, talia cepit & tam abhorrenda verba fari, quòd nullus præ turbatione auribus poterat sustinere. Quocirca eum contumeliosus & opprobriis exacerbantes, coactè extra domicilium expulerunt. Mane autem factò, quæ gesta fuerant enarrantes, Sylvanum Archiepiscopum hypocritam, & dignum incendio acclamabant. Qua de re quasi tota est Nazareth commota adversus Archiepiscopum: ita ut audiendo ejus nomen, quilibet blas-